

Asia: VN/11505/2020

Lausuntopyyntö toimeentulotukilain uudistamista valmistelleen työryhmän mietinnöstä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Munuais- ja maksaliitto ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa asiassa ja toteaa seuraavaa.

Toimeentulotuen tarkoitus on olla viimesijainen taloudellinen tuki. Tämä tavoite ei kuitenkaan käytännössä aina toteudu, koska toimeentulon haasteisiin ei kyetä vastaamaan ensisijaisilla tukimuodoilla. Tällainen tilanne on esimerkiksi niillä munuaisten vajaatoimintaa sairastavilla, jotka tekevät hemodialyysihoidon kotona itsenäisesti. Heillä on oikeus ainoastaan perushoitotukeen tai korotettuun vammaistukeen, minkä vuoksi sairastuneet saattavat joutua turvautumaan toimeentulotukeen selviytyäkseen hoidon aiheuttamasta taloudellisesta rasituksesta.

Työryhmä toteaa mietinnössään perustoimeentulotuen olevan välillisesti osa sosiaalihuoltoa. Liitto pitää sosiaalihuollon asiakaslain säännösten ja sosiaalihuollon oikeusperiaatteiden ulottamista perustoimeentulotukeen välttämättömänä. Perustoimeentulotukea koskevassa päätöksenteossa on tärkeää noudattaa muun muassa yhdenmukaisuuden, myönteisen tulkinnan ensisijaisuuden, päätöksenteon ennustettavuuden ja osallistumisen periaatetta. Samoin sosiaalihuollon asiakaslain säännökset asiakkaan hyvästä kohtelusta, erilaisten vaihtoehtojen ja niiden vaikutusten selvittämisestä ymmärrettävästi, asiakkaan oikeus osallistua sekä asiakkaan edun toteutumisen ovat ensiarvoisen tärkeitä. On tilanteita, joissa esimerkiksi asiakkaan oikeus osallistua ei toteudu riittävässä määrin, mikä heikentää asiakkaan edun toteutumista.

Työryhmä ehdottaa mietinnössään, että laskelman lopputuloksen lisäksi päätöksenteossa tulisi huomioida muitakin asiakkaan yksilölliseen tilanteeseen liittyviä seikkoja ja Kelalla tulisi olla mahdollisuus myöntää tukea myös vähäisen kotitalouskohtaisen ylijäämän tilanteissa. Liiton näkemyksen mukaan nämä olisivat erittäin merkittäviä ja tarpeellisia parannuksia nykykäytäntöön, jossa laskelman pienikin ylijäämä johtaa kielteiseen päätökseen. Lisäksi tilanteissa, joissa asiakkaan

taloudellinen tilanne on erittäin heikko, mutta Kela ei syystä tai toisesta katso voivansa myöntää perustoimeentulotukea, tulisi huolehtia siitä, että asiakkaalle kerrotaan mahdollisuudesta hakea täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea. On tapauksia, joissa asiakas ei ole saanut kielteisen päätöksen jälkeen ohjausta tai neuvontaa. Ylipäätään työryhmän esittämä asiakkaan asian yksilöllisempi käsittely ja tilannekohtainen jousto edistäisivät perustoimeentulotuen oikeudenmukaista kohdentumista.

Liitto kannattaa ehdotusta, että tilanteissa, joissa Kela käyttää perustoimeentulotukea koskevaa harkintaa, sosiaalihuolto voisi laatia lausunnon harkinnan tueksi. Lisäksi liitto pitää tärkeänä, että toimeentulotukilaissa säädetään toimeentulotukiasioiden yhteistyöelimestä, koska se todennäköisesti lisäisi mahdollisuuksia seurata ja puuttua mahdollisiin esiin tuleviin ongelmiin nykyistä nopeammin ja paremmin sekä edistäisi sujuvaa yhteistyötä viranomaisten välillä.

Toimeentulotukea hakevien joukossa on runsaasti henkilöitä, joiden voimavarat ovat vähissä. Tällöin tiedon etsiminen itsenäisesti sekä omista oikeuksista kiinni pitäminen on haastavaa. Lisäksi on runsaasti esimerkiksi ikääntyneitä henkilöitä, joilla ei ole mahdollisuutta käyttää digitaalisia palveluja. Siten työryhmän ehdotus huomion kiinnittämisestä toimeentulotuen toimeenpanossa entistä tehokkaampaan tiedottamiseen, neuvontaan ja ohjaamiseen sekä palvelupisteiden saavutettavuuteen on erittäin tärkeä.

Ruuskanen Maria
Munuais- ja maksaliitto ry